

РЕШЕНИЕ

23.09.2015 ел

г. Мензелинск

КАРАР

№ 5

**Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советы
регламентын яңа редакциядә раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 № 131-ФЗ Федераль закон, Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы уставы нигезендә, Минзәлә муниципаль районы Советы

КАРАР ЧЫГАРДЫ:

1. Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советы регламентын яңа редакциядә расларга.
2. «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советы регламенты турында» 2005 елның 7 декабрендәге карары алга таба үзгәрешләр белән үз көчен югалтты.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемдә калдырам.

Совет рәисе

А.Ф. Сәлахов

РЕГЛАМЕНТ

Минзэлэ муниципаль районы Советы

1 нче бүлек. Гомуми нигезлэмэлэр

1 нче статья

Өлеге Регламент федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм муниципаль район Уставы (алга таба шулай ук - Район уставы) нигезендә Минзэлэ муниципаль районы Советы (алга таба - Район Советы) эшчәнлеге тәртибен билгели.

2 нче статья

Район Советы эшчәнлеге коллектив, ирекле һәм эшлекле фикер алышу, район Советы һәм муниципаль район Башкарма комитеты (алга таба - Районның башкарма комитеты) компетенцияләрен чикләү, муниципаль район халкы алдында җаваплылык һәм хисап тоту нигезендә алып барыла.

3 нче статья

1. Район Советы эшенең төп формасы аның сессиясе.
2. Район Советы сессияләре ачык һәм хәбәрдар рәвештә үткәрелә.
3. Район Советы ябык сессия үткәрү турында карар кабул итә ала. Мондый сессиянең кирәклегә турында фикер алышулар ачылырга мөмкин.

4 нче статья

Район Советы сессияләрендә мәсьәләләрне алдан карау һәм аларны карауга әзерләү һәм депутатларның эшен оештыру өчен Район Советы комиссияләр төзи.

5 нче статья

Район Советы, аның комитетлары һәм комиссияләре эшчәнлеген, Район Советы депутатларын, муниципаль район башлыгы - Район Советы рәисен (алга таба шулай ук - Район башлыгы) һәм аның урынбасарын хокукый, оештыру, документаль, мәгълүмати, матди-техник яктан тәэмин итү Район Советы аппараты турындагы Нигезлэмәгә ярашлы рәвештә район Советы аппаратын гамәлгә ашыра.

2 нче бүлек. Район Советы депутаты

6 нче статья

1. Район Советы депутаты эшчәнлеге рәвешләре түбәндәгеләр:
 - 1) Район Советы сессияләрендә катнашу;
 - 2) Район Советы комиссиясе эшендә катнашу;
 - 3) федераль дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының вазыйфай затларына, оештыру рәвешләренә бәйсез рәвештә оешмалар житәкчеләренә, муниципаль район карамагындагы мәсьәләләргә кертелгән мәсьәләләр буенча иҗтимагый берләшмәләргә мөрәҗәгать итү;
 - 4) норматив хокукый акт проектын кертү;
 - 5) депутат гарызнамәсен кертү;
 - 6) Район Советы кабул итә торган муниципаль хокукый актлар проектларын

эшләүдә катнашу;

7) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә Район Советы тарафыннан кертелә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эшләүдә катнашу;

8) Район халкы белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, үзе вәкиле булган жирлек халкына район жирле үзидарә органнары эшчәнлеге һәм эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү

9) жирле референдумнары, гавами тыңлауларны, жыелышларны, конференцияләрне һәм гражданның сораштыруларын оештыруда һәм уздыруда катнашу.

10) катнашу территорияль ижтимагый үзидарәне оештыруда.

2. Район Советы депутаты үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм Район Уставында каралган башка формаларда да гамәлгә ашырырга мөмкин.

7 нче статья

1. Район Советы депутаты район Советы һәм аның комиссияләре тарафыннан каралган барлык мәсьәләләр буенча хәлиткеч тавыш хокукына ия.

2. Депутат район Советының һәм район Советы комиссиясенә эгъзасы булган барлык сессияләрендә катнашырга тиеш.

3. Район Советы сессияләрендә катнашу мөмкинлеге булмаса, депутат бу хакта алдан ук Район Советына, комиссия рәисенә яисә секретариатка хәбәр итә.

4. Депутат хокукы:

1) комиссиядә һәм Район Советының тиешле вазыйфаларында сайланьрга һәм сайларга;

2) Район Советын карау өчен сораулар бирергә;

3) Район Советы тарафыннан төзелә торган органнар һәм район Советы тарафыннан сайлана (билгеләнә торган, килештерелә торган) вазыйфаи затлар кандидатуралары мәсьәләләре буенча фикер әйтергә;

4) хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә Район Советының хокукый актлары проектларын кертергә;

5) көн тәртибенә, карау тәртибенә һәм тикшерелә торган мәсьәләләренә асылына, район Советы карарлары проектларына төзәтмәләр кертергә;

6) Район Советы сессиясендә теләсә кайсы органның чираттан тыш хисабын яисә мәгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә

Район Советы карамагындагы вазыйфаи зат;

7) әлеге Регламентта билгеләнгән тәртиптә фикер алышуларда катнашырга;

8) үз тәкъдимнәренә нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмәләр бирергә;

9) Район Советы сессияләрендә, аның фикеренчә, ижтимагый әһәмияткә ия гражданның мөрәжәгатьләрен игълан итү.

10) Район Советы тарафыннан төзелә торган органнарның персонал составы һәм район Советы тарафыннан сайлана торган (билгеләнгән, килештерелә торган) вазыйфаи затларның кандидатуралары буенча фикер әйтергә;

11) Район Советы сессияләренә стенограммасы һәм беркетмәләре белән

танышырга.

5. Район Советы сессиясендә депутат тарафыннан әйтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр район Советының тиешле комиссиясе тарафыннан район Советы карары проекты эшләрәп җиткергәндә карала һәм тикшерелә.

8 нче статья

Район Советы депутаты законнар, муниципаль район Уставы һәм әлеге Регламент тарафыннан бирелгән башка хокуклардан файдалана.

9 нче статья

Район Советы депутаты район халкыннан кәргән мөрәжәгатъләрне, гаризаларны һәм шикаятъләрне карый, үз вәкаләтләре чикләрендә, үзләрендә булган мәсьәләләрне дәрәс, вакытында хәл итүдә ярдәм итә, гражданнырны кабул итә, җәмәгатъчелек фикерен өйрәнә, җирле үзидарәнең тиешле органнырына, ә кирәк булса - дәүләт һәм иҗтимагый органнырга тәкъдимнәр кертә.

10 нчы статья

Район Советы депутатына җирлектә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен (аның вәкиле) Район башлыгы бу җирлектә яшәүчеләр белән очрашулар оештыруда ярдәм итә.

11 нче статья

Район Советы депутаты үзе вәкиле булган җирлек халкына алар белән очрашулар вакытында, шулай ук массакүләм мәгълүмат чаралары аша үзенә эшчәнлегә турында хәбәр итә.

3 нче бүлек. Район башлыгы. Район башлыгы урынбасары.

12 нче статья

Район башлыгы Совет эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча Район:

- 1) Район Советы эшен оештыра, район Советы сессиясен чакыра һәм аларда рәислек итә;
- 2) дәүләт хакимиятенә федераль органныры, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органныры, җирле үзидарә органныры, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә район Советын тәкъдим итә;
- 3) Район Советы депутатларына үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда ярдәм итә;
- 4) Район Советы комиссияләренә эшчәнлеген координацияли;
- 5) Район Советы комиссияләренә йөкләмәләр бирә;
- 6) Район Советы эшендә хәбәрдарлыкны тәэмин итә;
- 7) Район Советы раславында район Советы аппараты структурасын тәкъдим итә;
- 8) Район Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;
- 9) Район Советында гражданнырны кабул итә, аларның мөрәжәгатъләрен, гаризаларын һәм шикаятъләрен карый;
- 10) Район Советы исемнән судка юллана торган документларга (шул исәптән дөгъва белдерүләренә, ышанычнамәләренә һәм башка документларга) имза сала;

- 11) каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, .
федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Район уставы
һәм әлеге Регламент белән.

13 нче статья

1. Район башлыгы Район Советы депутатлары арасыннан район Советының беренче сессиясендә яшерен тавыш бирү юлы белән район Советы вәкаләтләре чорына сайлана.
2. Район башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән район составына керүче жирлекләрнең вәкиллеке органнары, район халкы, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.
3. Район башлыгы вазыйфасына сайлану өчен тәкъдим ителгән депутат үз-үзен тотышы турында белдерергә хокуклы.

14 нче статья

1. Үз-үзен тотышы турында белдергән барлык кандидатуралар буенча фикер алышу үткәрелә. Фикер алышу барышында кандидатлар алда торган эшчәнлек программасы белән чыгыш ясыйлар һәм депутатлар сорауларына җавап бирәләр. Һәр депутат үзе тәкъдим иткән программа турында үз фикерен әйтергә, тәкъдим иткән кандидатураны хупларга яки каршы агитацияләргә хокуклы.
2. Район башлыгы вазыйфасына сайлау өчен тәкъдим ителгән кандидатуралар турында фикер алышканнан соң, үз-үзен тотышы турында белдергән барлык кандидатлар яшерен тавыш бирү бюллетененә кертелә. Һәр депутат бер кандидат өчен генә тавыш бирә ала.
3. Кандидат район башлыгы вазыйфасына сайланган дип санала, әгәр тавыш бирү нәтижәсендә ул район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш жыйган булса.
4. Әгәр район башлыгы вазыйфасына кандидатларның берсе дә депутатларның тавышын сайлау өчен таләп ителгән тавышларны жыймаса, кабат кандидатлар күрсәтү уздырыла. Шул ук вакытта элегрәк чыккан кандидатларны күрсәтү рөхсәт ителә.
5. Әгәр район башлыгы вазыйфасына икедән артык кандидат күрсәтелгән булса һәм шуларның берсе дә депутатларның тавыш санын сайлау өчен таләп ителә торган тавышларын жыймаса, сессиядә катнашкан депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән район Советы карары нигезендә, иң күп тавыш алган ике кандидатура буенча тавыш бирүнең икенче туры уздырыла. Әгәр икенче турда район башлыгы сайланмаган булса, район башлыгы вазыйфасына кандидатлар күрсәтү процедурасы кабатлана.

15 нче статья

1. Район башлыгы урынбасары Район Советы депутатлары арасыннан башлык тәкъдиме белән сайлана.
2. Район Советы депутаты Район башлыгының урынбасары итеп сайланган дип

санала, әгәр аны сайлау өчен район Советы депутатларының күпчелеге тавыш бирсә.

3. Район башлығы урынбасары муниципаль район башлығының вәкаләтле вәкиле буенча аның аерым функцияләрен үти һәм үз вазыйфаларын башкару мөмкинлеге булмаган очракта район башлығын алмаштыра.
4. Район башлығы урынбасары вәкаләтләре муниципаль район Уставында каралган нигезләрдә һәм тәртиптә вакытыннан алда туктатылырга мөмкин.
5. Район башлығы урынбасары район Советы карары белән район башлығы инициативасы буенча яисә депутатлар төркеме таләбе буенча район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере исәбеннән үз вазыйфасыннан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Район башлығы урынбасары бәяләмәсеннән карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

4 нче бүлек. Район Советының даими һәм вакытлы комиссияләре

16 статья

1. Район Советы депутатлар арасынан үз вәкаләтләре чорына район Советы карамагына караган мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен комиссия төзи.
2. Район Советының үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча комиссияләре:
 1. Район Советы карары проекты буенча нәтижә әзерли;
 2. Районны, Район бюджетын үстерү планнары һәм программаларын эшләүдә катнаша, алар буенча үзенең кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен кертә;
 3. Район Советы, район башлығы кушуы буенча яки үз инициативасы белән комиссия эшчәнлегенә өлкәсендәге мәсьәләләрне әзерли, алар буенча Район Советының хокукый актлары проектларын әзерли;
 4. Район Советының хокукый актларын үтәүне үз компетенциясе жириле үзидарәнең тиешле органнары һәм вазыйфаи затлары;
 5. Район Советы сессиясендә карау өчен документлар проектларын әзерли;
 6. жириле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару яисә гавами тыңлаулар билгеләү турында Район Советына яисә Район башлығына тәкъдимнәр белән мөрәжәгать итә;
 7. әлегә Регламентта каралган тәртиптә район Советының чираттан тыш сессиясен чакыру турында тәкъдимнәр кертә;
 8. Район Уставында һәм әлегә Регламентта каралган башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра.

17 нче статья

1. Район Советы комиссияләре район Советы депутатлары тарафыннан комиссия рәисе һәм әгъзалары составында сайланалар.
2. Район Советы депутатларының тәкъдимнәрен исәпкә алып, район Советының 3 һәм 10 депутатының саны район Советының яңа төзелгән беренче сессиясендә билгеләнә.

3. Район Советы комиссиясе тарафыннан тавыш бирү тулаем составта уздырыла.
4. Район Советы комиссияләре рәисләре, кагыйдә буларак, альтернатив нигездә сайлана. Комиссия рәисе вазыйфасына кандидатуралар аның сессиясендә алдан каралырга тиеш.
5. Район Советы комиссиясе комиссия әгъзалары арасыннан комиссия рәисе урынбасарын сайлап ала, аның кандидатурасын фикер алышу өчен комиссия рәисе сайлый.
6. Район Советы депутаты Район Советының ике комиссиясе әгъзасы булырга мөмкин.

18 нче статья

1. Район Советы комиссиясе рәисе район Советы сессиясендә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән сайлана.
2. Район Советы комиссиясе рәисе:
 - 1) комиссия эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра
 - 2) комиссия сессиясенә көн тәртибен һәм чакырылган затлар исемлеген төзи;
 - 3) комиссия сессияләрен алып бара;
 - 4) Район Советының башка комиссияләре, Район башлыгы, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, массакүләм мәгълүмат чаралары белән үзара мөнәсәбәтләр комиссиясен тәкъдим итә;
 - 5) комиссия карарларына имза сала;
 - 6) әлеге Регламентта каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

19 нче статья

Комиссия әгъзалары итеп район башлыгы, район башлыгы урынбасары сайлана алмый.

20 нче статья

1. Район Советы комиссиясенә сессиясе комиссия составындагы кимендә ике составта булса, тулы хокуклы.
2. Район Советы комиссиясе карары комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
3. Район Советының берничә комиссиясенә уртак сессияләрен үткәргәндә карар һәр комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

21 нче статья

Район Советы комиссиясе үз эшенә жирле үзидарә органнары вәкилләрен, шул исәптән район башкарма комитетының структур бүлекчәләрен, дәүләт органнарын, ижтимагый оешмаларны, экспертларны, белгечләренә жәлеп итәргә хокуклы.

22 нче статья

Район Советы комиссиясенә киңәш бирү тавышы хокукына ия утырышында район Советы депутатлары катнаша ала.

23 нче статья

1. Район Советы кирэк булганда вакытлы комиссияләр төзи ала.
2. Күрсәтелгән комиссияләрнең бурычлары, вәкаләтләре һәм эшчәнлек сроклары алар төзелгәндә Район Советы тарафыннан билгеләнә. Вакытлы комиссияләр район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән рәис һәм комиссия әгъзалары составында депутатлар арасыннан төзелә.

24 нче статья

1. Үз эшенең нәтижеләре буенча вакытлы комиссия Район советына мәсьәләнең асылы буенча төзелгән докладын тапшыра. Махсус фикере булган комиссия әгъзалары аны Район Советы сессиясендә игълан итергә хокуклы. Вакытлы комиссия доклады буенча Район Советы карар кабул итә ала.
2. Вакытлыча комиссия үзенә йөкләнгән бурычларны үтәгәннән соң яисә район Советы карары белән үз эшчәнлеген туктата.

5 нче бүлек. Район Советының эш тәртибе.

25 нче статья

1. Яңа чакырылыш Район Советы беренче сессиягә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң жиде көннән дә соңга калмыйча жыела. Беренче сессияне яңадан Районның мәгърифәтле Советы чакырыла һәм Глава Районны эзерли, ә ул булмаганда Район Башкарма комитеты житәкчесе була.
2. Яңа оешкан район Советының беренче сессиясен ачып жибәрә һәм аны район башлыгы сайланганчы район Советының иң өлкән яшьтәге депутаты алып бара

26 нче статья

1. Район Советының чираттагы сессияләре кирәк булганда үткәрелә, ләкин ким дигәндә ике айда район башлыгы чакырыла. Жәйге чорда сессияләр арасында тәнәфесләр озаграк булырга мөмкин. Чираттан тыш сессияләр район башлыгы тарафыннан үз инициативасы яки депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чакырыла.
2. Район Советы сессиясе анда район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, тулы хокуклы (кворум). Кворум район Советы сессиясе башланганда һәм төшке аштан соң билгеләнә.
3. Район Советы сессиясенә район Советына сайланган депутатлар санының өчтән икесеннән кимрәге килсә, район башлыгы карары белән сессия башка вакытка күчәрелә, әмма ул жиде көннән дә артмый.
4. Район Советы депутатлары һәм чакырылган кунаклар чираттагы сессияне уздыру вакыты һәм урыны, район Советы каравына кертелә торган мәсьәләләр турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессия уздыру вакыты һәм урыны турында хәбәр итә. Район Советы сессиясен үткәрү урыны һәм вакыты турындагы хәбәр массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга мөмкин.

27 нче статья

1. Район Советы сессияләре муниципаль район флагы һәм гербы урнашкан

жиһазландырылган залларда уздырыла.

2. Район Советының сессияләр залында район Башкарма комитеты, массакуләм мәғлүмат чаралары вәкилләре өчен махсус бүлеп бирелгән урыннар билгеләнә.
3. Массакуләм мәғлүмат чаралары тәкъдим итү буенча район Советы бу массакуләм мәғлүмат чараларын район Советында тәкъдим итүче журналистларга аккредитация үткәрә.
4. Район Советы аккредитация узган журналистларны район Советы эше турында мәғлүмат һәм материаллар белән тәэмин итә.

28 нче статья

1. Район Советы сессиясенә килгән депутатларны теркәү район Советы сессиясе ачылырга 30 минут кала башлана.
2. Депутатларны теркәүне Район Советы аппараты оештыра, ә район Советы сессиясе ачылгач - секретариат.

29 нче статья

1. Район башлығы Совет сессиясен алып бара, ә ул булмаган очракта - район башлығы урынбасары. Район башлығы яки аның урынбасары булса Район Советы сессиясендә юк, Район Советы сессиядә вакытлыча рәислек итүче депутатны үз составыннан сайлый.
2. Район Советы сессиясендә рәислек итүче:
 - 1) сессияләрне ача һәм яба;
 - 2) депутатларга сессиягә чакырылучыларның составы турында хәбәр итә;
 - 3) Район Советы сессиясен алып бара, әлегә Регламентның һәм сессия эшенең расланган тәртибенәң үтәлешен тәэмин итә;
 - 4) сессиядә кворум булуын контрольдә тотат;
 - 5) докладлар һәм чыгышлар өчен сүз бирә;
 - 6) район Советы карарлары проектларын, сессиядә карала торган мәсьәләләр буенча депутатларның тәкъдимнәрен тавыш бирүгә куя, аларны тавыш бирүгә һәм тавыш бирү нәтижеләренә кую эзлеклелеген игълан итә;
 - 7) депутатларның секретариаттан кергән гаризаларын, белешмәләрен, тәкъдимнәрен һәм кисәтүләрен игълан итә;
 - 8) сессия залында тәртип тәэмин итә;
 - 9) карала торган мәсьәләләр буенча якларның позицияләре яқынаюга, хезмәттәшлеккә ярдәм итә;
 - 10) фикер алышулар барышында, кирәк булганда тиешле аңлатмалар биреп, фикер алышу буенча күптөрле фикерләр ачыклауны тәэмин итә; сессия барышында барлыкка килә торган башка мәсьәләләрне чишү һәм каршылыкларны бетерү максатларында консультацияләр уздыруны оештыра;
 - 11) кирәк булганда, депутатлар, комиссияләр белән консультацияләр үткәрә, каршылыкларны бетерү максатыннан, вакытлы комиссияләр эшен оештыра;
 - 12) Район Советы сессиясендә район Советының секретариаты һәм аппараты эшен оештыра.

3. Вәкәләтле вәкил әлеге Регламент башка депутатлар өчен билгеләнгән вакыттан да артык тикшерелә торган мәсьәләләрнең асылы буенча чыгыш ясарга, депутатлар чыгышларын туктатырга һәм шәрехләргә хокуклы түгел, әгәр алар шушы Регламент таләпләренә каршы килмәсә.

30 нче статья

1. Район Советы сессиясен уздырган вакытта район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тарафыннан Район Советы депутатлары арасынан сайлана:
 - 1) Район Советы сессиясе житәкчесе һәм секретариаты әгъзалары;
 - 2) Район Советының регламент төркеме житәкчесе һәм әгъзалары;
 - 3) тавыш бирүне һәм электрон системаны куллануны контрольдә тоту комиссиясе житәкчесе һәм әгъзалары.
2. Күрсәтелгән органнарның персонал составы Район Советы комиссиясе рәисләренең фикерләрен һәм тәкъдимнәрен исәпкә алып район башлыгы тарафыннан кертелә.
 3. Район Советы сессиясе секретариаты:
 - 1) сессиянең стенограммасын һәм беркетмәсен алып баруны оештыра;
 - 2) чыгыш ясаучыларның язмасын секретариатка заявкалар керү вакытын күрсәтеп алып бара, сессиядә рәислеккә чыгыш ясау өчен язылган белешмәләр бирә;
 - 3) депутатларның сорауларын, сорауларын, белешмәләрен, хәбәрләрен, гаризаларын, тәкъдимнәрен һәм башка материалларын терки, аларны сессиядә рәислеккә, редакция комиссиясенә, Районның башка органнарына жиберә;
 - 4) сессиядә депутатларга кирәкле материалларны тиражлауны һәм таратуны оештыра;
 - 5) сессиягә килгән депутатларны теркәү йомгакларын анализлый һәм район Советына аның сессияләрендә депутатлар булмау сәбәпләре турында хәбәр итә;
 - 6) тавыш бирү нәтижәләрен теркәп бара;
 - 7) сессия барышында барлыкка килгән мәсьәләләр буенча депутатларга аңлатмалар бирә һәм мәгълүмат бирә;
 - 8) Район Советы сессиясе беркетмәсен рәсмиләштерә һәм аны район башлыгы имзасына тапшыра.
 - 9) Район Советы депутатларының эшчәнлеген тәэмин итү буенча башка функцияләренә район Советы сессиясендә башкара.
 4. Депутатларның Район Советы тарафыннан карала торган мәсьәлә буенча мөрәжәгатьләрен һәм фикерләрен тулырак исәпкә алу, рәислек итүче яки башка депутатлар тәкъдиме буенча карар проектының ахыргы текстын эшләү өчен, сессиядә редакция комиссиясе сайлана.

31 нче статья

1. Район Советының чираттагы сессиясенә күн тәртибе һәм эш тәртибе район Советының эш һәм карарларын, шулай ук килгән тәкъдимнәренә исәпкә алып,

Район башлыгының район Советы каравына эзерләнә һәм тапшырыла. Чираттагы сессиянең көн тәртибенә мәсьәләләрне кертү инициативасы хокукына район башлыгы, район Советы депутатлары, аның комиссияләре, Район Башкарма комитеты җитәкчесе, хокук чыгару инициативасының башка субъектлары ия.

2. Район Советының чираттан тыш сессияләре көн тәртибенә аларны үткәрү инициаторлары тәкъдим ителә. Чираттан тыш сессияне үткәрү инициаторлары үзләре тәкъдим иткән мәсьәләне алдан карау кирәклеген, шулай ук элегә Регламент нигезендә район Советы сессиясендә карау өчен документларны язма рәвештә тапшырырга тиеш.
3. Район Советы сессиясенә көн тәртибе һәм көн тәртибе тикшерелә һәм рәислек итүче тәкъдиме буенча сессиядә Район Советы тарафыннан раслана.
4. Район Советы сессиясенә көн тәртибенә һәм көн тәртибенә карата тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Район Советы депутатлары тарафыннан язма рәвештә сессия секретариатына тапшырыла яки алар тарафыннан чыгышларда бәян ителә. Язма рәвештә керткән тәкъдимнәр сессиядә рәислек итүче тарафыннан аларның керү тәртибендә игълан ителә.
5. Көн тәртибендәге мәсьәләләрне карау тәртибе, чираттагы мәсьәләне карауга күчү яисә алдагы, әмма хәл ителмәгән мәсьәләләрнең берсенә кире кайту, сессиядә катнашкан депутатлар саныннан яисә тавыш бирүдән башка күпчелек тавыш белән депутатларның каршы килүләре булмаганда рәислек итә.
6. Район Советы район Советы сессиясендә расланган көн тәртибендәге барлык мәсьәләләрне дә карарга, яисә киләсе сессиягә каралмаган мәсьәләләрне күчерү турында карар кабул итергә тиеш. Үткәрелгән мәсьәләләр, әгәр башка карар Район Советы тарафыннан кабул ителмәсә, киләсе сессиянең көн тәртибендә аларны карау вакыты буенча өстенлек ала.

32 нче статья

1. Район Советы сессиясенә материаллар депутатларга, башкарма комитет җитәкчесенә, хокук иҗат инициативасының башка субъектларына сессиягә 3 көннән дә соңга калмыйча жиберелә.
2. Район бюджеты проектлары, Районны үстерү планнары һәм программалары, аларның үтәлеше турындагы хисапларга, муниципаль район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр буенча материаллар сессиягә 10 көннән дә соңга калмыйча жиберелә.
3. Район Советының 3 көннән дә (10 көннән) кимрәк вакыт эчендә депутатларга таратылган норматив хокукый актлары проектлары, сессиядә катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән район Советы карары нигезендә, сессиядә каралмый.

33 нче статья

1. Район Советы сессияләре, кагыйдә буларак, 10-18 сәгатьләрдә уздырыла. Район Советы сессиясе башланганның башка вакыты Район Советы сессиясен

чакыру турында карар кабул иткәндә район башлыгы тарафыннан билгеләнә ала. Сессияне үткәрү вакытын озайту сессиядә рәислек итүче тәкъдиме белән Район Советы тарафыннан кабул ителә.

2. Сессиянең көн тәртибе (тәнәфесләр вакыты һәм саны) сессия башында рәислек итүче тәкъдим буенча Район Советы тарафыннан раслана.
3. Сессиядә докладлар өчен вакыт, кагыйдә буларак, 15 минут эчендә, өстәмә докладлар өчен - 10 минут, карар проектлары буенча фикер алышуларда - 5 минутка кадәр, кабат чыгышлар өчен - 3 минутка кадәр, сессияләр алып бару тәртибе, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар өчен, сораулар, тәкъдимнәр, хәбәрләр һәм белешмәләр кертү өчен 1 минутка кадәр бирелә.
4. Билгеләнгән вакыт узгач, рәис бу турыда чыгыш ясаучыны кисәтә, аннары аның чыгышын туктатырга хокуклы.
5. Күпчелек депутатларның ризалыгы белән яки тавыш бирмичә, депутатларның каршы килүләре булмаганда, председатель доклад, доклад яки чыгыш ясау өчен вакытны озайтырга яки кыскартырга хокуклы.
6. Сессиянең һәр көне ахырында, заявкалар кәргән очракта, «Төрлесе» көн тәртибенә 30 минут белешмә бирелә. Белдерүләр, мөрәжәгатьләр, белдерүләр. Бу хәбәрләр буенча бәхәсләр ачылмый.

34 нче статья

1. Район Советы сессиясенең көн тәртибенә кертелгән докладтан соң депутатларга докладчыга, докладчыга, доклад ясаучыга сораулар бирү мөмкинлеге бирелә. Сораулар язма яки телдән бирелә. Район Советы депутаты өч сорау бирә ала.
2. Район Советы, кирәк булганда, анда катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән мәсьәләләргә туктату һәм район Советы карары проекты яки доклады буенча фикер алышуларга күчү турында карар кабул итә.
3. Көн тәртибендәге барлык мәсьәләләр буенча ("Разное") бәхәсләр мәжбүри тәртиптә ачыла.
4. Депутат фикер алышуларда ике тапкыр гына чыгыш ясарга мөмкин. Өстәмә чыгышка хокук район Советы карары белән генә бирелергә мөмкин. Башка затка чыгыш ясарга хокук бирү рөхсәт ителми.
5. Бәхәсләргә туктату анда катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән сессиядә ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә торган Район Советы карары буенча башкарыла. Фикерләргә туктату турындагы мәсьәләне куйганда, рәис депутатларга язылганнарның саны турында хәбәр итә һәм язылганнарның кайсысы үз чыгышында торуын ачыклай. Әгәр депутат бәхәсләргә туктатуга бәйлә рәвештә чыгыш ясарга мөмкинлек тапмаган икән, ул үзенең чыгышын секретариатка аның Район Советы сессиясе протоколына кушымтасы өчен тәкъдим итә ала.
6. Фикер алышуларны туктатканнан соң, докладчы һәм доклад ясаучы 5 минут эчендә йомгаклау чыгышына хокуклы.

35 нче статья

1. Район Советы депутаты, сессиядә катнашучы башка зат рәислек итеп сүз биргәннән соң чыгыш ясый.
2. Чыгыш өчен сүз заявкалар керү тәртибендә бирелә. Утырышны алып бару тәртибе буенча рәислеккә кисәтүләр белдерү, шулай ук тавыш бирүгә куелган формулировкаларны ачыклау өчен чираттан тыш бирелә. Шулай ук, белешмәләр, аңлатмалар бирү һәм башка процедура мәсьәләләре буенча чыгыш ясау өчен, рәислек итүче тарафыннан төшереп калдырылырга мөмкин.
3. Район Советы тикшерелә торган мәсьәлә буенча чыгышлар чиратын үзгәртүгә хокуклы.
4. Сессиядә рәислек итүче район башлыгы, Башкарма комитет житәкчесе Рәйсә чираттан тыш чыгыш ясарга хокуклы.

36 нче статья

1. Район Советы депутаты район Советы сессиясендә сүз алган көн тәртибендәгә мәсьәлә буенча чыгыш ясарга тиеш. Район Советы депутатлары чыгышларын беркем дә шәрехләргә, чыгыш ясаучыларга характеристика бирергә хокуклы түгел.
2. Район Советы сессиясендә чыгыш ясаучы тупас һәм әдәпсез сүzlәр һәм гамәлләр кылырга, законсыз һәм мәжбүри гамәлләргә өндәргә тиеш түгел. Әлеге таләпләр бозылганда рәислек итүче мондый әйтәлмәләрнең, чакыруларның һәм гамәлләрнең ярамавы турында рәсми кисәтү ясый.
3. Кабат хокук бозудан соң рәислек итүче депутат чыгышын бүлдерә. Күрсәтелгән депутат шулай ук район Советы карары белән сессия дәвамында да сүздән мәхрүм ителергә мөмкин, ул анда катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
4. Әгәр чыгыш ясаучы фикер алышу темасыннан баш тартса, рәис аны фикер алышу темасына тотынырга өндәргә хокуклы.

37 нче статья

Сессиядә катнашучы һәм депутат булмаган зат Район Советы, тупас тәртип бозган очракта, сессия залыннан рәислек итүче күрсәтмәсе буенча чыгарылырга мөмкин.

38 нче статья

1. Район Советының һәр сессиясендә беркетмә һәм стенограмма алып барыла.
2. Сессия беркетмәсендә түбәндәгеләр күрсәтелә:
 - 1) сессия уздыру датасы, урыны һәм район Советы сессиясенә тәртип саны;
 - 2) район Советы депутатларының билгеләнгән саны, сессиядә катнашучы Район Советы депутатлары саны, аларның фамилиясен, исемен, әтисенә исемен күрсәтеп;
 - 3) фамилиясе, исеме, атасының исеме, рәислек итүче вазыйфасы;
 - 4) Район Советы сессиясенә көн тәртибе, фамилиясе, инициаллары, докладчылар, доклад ясаучылар һәм район Советы каравына чыгарыла торган һәр мәсьәлә буенча чыгыш ясаучылар мәсьәләләре;

- 5) тавыш бирү өчен барлык тәкъдимнәрне формулировкалау һәм барлык тавыш бирүләрнең нәтижәләре, «риза», «каршы» өчен тавыш биргән депутатлар санын, ә исемле тавыш бирүне уздырганда депутатларның фамилияләрен һәм инициалларын күрсәтеп.
3. Беркетмәгә депутатлар һәм чыгыш ясаучылар тарафыннан сессия барышында район Советы кабул иткән актларның тулы текстларын тапшырган карарларның проектлары һәм аңа иярүче материаллар, чыгышлар текстлары һәм башка материаллар кушымтада бирелә.
 4. Район Советы сессиясе беркетмәсе Район Советы сессиясе тәмамланганнан соң биш көн эчендә рәсмиләштерелә, секретариат эгъзалары тарафыннан визалана һәм район башлыгы тарафыннан имзалана. Район Советы сессиясенен стенограммасы секретариат эгъзалары тарафыннан имзалана.
 5. Беркетмә ике нөсхәдә рәсмиләштерелә, беренчесе билгеләнгән тәртиптә архивка тапшырыла. Беркетмәнең икенче нөсхәсе Район Советы аппаратында урнашкан һәм район Советы депутатларына һәм район халкына аларның үтенече буенча танышу өчен бирелә.

6 нчы бүлек. Тавыш бирү һәм карарлар кабул итү тәртибе.

39 нчы статья

1. Район Советы карарлары, кагыйдә буларак, ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.
2. Законнарда, муниципаль берәмлек уставында һәм әлеге Регламентта каралган очракларда, шулай ук район Советы карары буенча яшерен тавыш бирү уздырыла.
3. Район Советы карары буенча алдан тавыш бирү үткәрелергә мөмкин. Атаклы тавыш бирү кадрлар мәсьәләсе буенча үткәрелә алмый.
4. Депутат шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашырырга тиеш. Тавыш бирү вакытында булмаган депутат тавыш бирү өчен билгеләнгән вакыт узганчы һәм шул исәптән язма рәвештә дә үз тавышын бирергә хокуклы түгел.

40 нчы статья

1. Ачык тавыш бирүне уздырганда тавышларны санауны секретариат алып бара.
2. Тавыш бирү башланыр алдыннан рәис тавыш бирүгә куела торган тәкъдимнәрнең саны турында хәбәр итә, аларның тәгъбирләрен һәм эзлеклелеген төгәлләштерә, алар тавыш бирүгә куела, нинди күләмдә тавыш бирү кабул ителергә мөмкин икәнлеген хәтерләтә.
3. Бер яки ике тәкъдим буенча тавыш биргәндә һәр депутат бер тапкыр үз тавышын бирергә хокуклы: «риза» «каршы», шулай ук тавыш бирүдән тыелырга. Әгәр дә аның өчен әлеге Регламент буенча кирәкле депутатлар саны тавыш бирсә, тәкъдим кабул ителгән дип санала.
4. Әгәр тавыш бирүгә бер мәсьәлә буенча икедән артык тәкъдим чыгарылса, һәр депутат үз тавышын "риза" яки һәр жөмлөгә "каршы" бирергә, шулай ук теләсә кайсы тәкъдим буенча тавыш бирүдән тыелырга хокуклы (рейтинг тавыш бирүе). Иң күп тавыш жыйган ике жөмлә кабат тавыш бирүгә әлеге статьяның өченче өлешендә каралган тәртиптә чыгарыла. Әгәр бу очракта

элеге Регламент буенча карар кабул итү өчен кирәкле тавышлар саны алынмаса, рәислек итүче тәкъдиме буенча яңа карар проектын эшләү өчен депутат килештерү комиссиясе төзелә.

5. Тавыш бирү тәмамланганнан соң, сессиядә рәислек итүче аның нәтижәләрен игълан итә. Тавыш бирү нәтижәләре Район Советы сессиясе беркетмәсенә кертелә.

41 нче статья

1. Яшерен тавыш бирүне үткөрү һәм аның нәтижәләрен билгеләү өчен Район Советы депутатлар арасынан хисап комиссиясе сайлый. Хисап комиссиясенә кандидатлары сайланучы органнар составына яисә сайланулы вазыйфаларга күрсәтелгән депутатлар керә алмый.
2. Хисап комиссиясе үз составынан комиссия рәисен һәм секретарен сайлый, бу хакта беркетмә төзелә.
3. Комиссия карарлары аның эгъзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә һәм комиссия рәисе һәм секретаре имзалаган беркетмәләр белән рәсмиләштерелә.
4. Тавыш бирү бюллетеньнәре сәттагы комиссиянең үзе билгеләгән рәвештә һәм билгеле бер сыйфатта эерләнә. Бюллетеньнәрдә тавыш бирү өчен кирәкле мәгълүмат булырга тиеш. Карарлар проектлары буенча тавыш бирү бюллетеньнәрендә яисә сайланулы вазыйфага бердәнбер кандидатура булганда «риза» һәм «каршы» сүзләре торырга тиеш.
5. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны үткөрү тәртибе шушы Регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм комиссия рәисе итеп игълан ителә.
6. Тавыш бирүне уздыру өчен комиссия һәр депутатка тавыш бирү өчен бер бюллетень бирә.
7. Бюллетеньне тутыру депутат тавыш биргән кандидатның фамилиясен, ә бюллетеньдә карар проекты (караp варианты) буенча йә бер кандидатура белән - тәкъдим ителә торган карарлар яисә кандидатның фамилиясе вариантлары янында «риза» яисә «каршы» сүзләрен төшереп калдыру юлы белән башкарыла. "Риза" сүзләре дә, "каршы" сүзләре дә, барлык кандидатларның фамилияләре дә, шулай ук бюллетеньне тутыру тавыш бирүдән тыю булып санала.
8. Тавыш бирү бюллетене тавыш бирү кабинасында тутырыла һәм тавыш бирү өчен мөһерләнгән урнага төшә.
9. Тавыш бирү тәмамлангач, Хисап комиссиясе урнаны ача, гамәлгә яраксыз бюллетеньнәр санын билгели һәм тәкъдимнәргә яисә каршы бирелгән тавышларны санын. Тавышларны санаганда район Советы депутатлары да булырга мөмкин.
10. Билгеләнмәгән рәвештәге бюллетеньнәр гамәлгә яраксыз дип санала, ә вазыйфаи зат сайлаганда - бер вазыйфага ике яисә аннан күбрәк кандидат фамилияләре калган бюллетеньнәр.
11. Яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында хисап комиссиясе беркетмә төзи, ул хисап комиссиясенә барлык эгъзалары тарафыннан имзалана һәм Район Советы сессиясендә укыла. Хисап комиссиясе доклады буенча Район Советы

яшерен тавыш бирү нәтижәләрен раслау турында карар кабул итә.

42 нче статья

1. Исемле тавыш бирү район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә биштән бере таләбе буенча уздырыла.
2. Исем буенча тавыш бирүне уздыру һәм аның нәтижәләрен билгеләү өчен район Советы депутатлар арасыннан хисап комиссиясе сайлый.
3. Район Советы сессиясендә яшерен тавыш бирү һәм исемле тавыш бирү үткәрелгән очракта, Район Советы аларны хисап комиссиясенә бер составына кушарга мөмкин.
4. Исемле тавыш бирү нәтижәләре беркетмәгә кертү өчен секретариатка бирелә һәм район Советы сессиясендә игълан ителә, шулай ук массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла.

43 нче статья

Бер үк мәсьәлә буенча кабат тавыш бирү әлеге мәсьәлә буенча карар кабул итү өчен кирәк булган күпчелек тавыш белән район Советы карары буенча рөхсәт ителә. Моның өчен тавышларны санаганда хаталар, тавыш бирүгә сорау куйганда билгесезлек, әлеге Регламентны башкача бозу нигез булырга мөмкин.

44 нче статья

1. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар, әлеге Регламент белән башкасы билгеләнмәгән булса, район Советы сессиясендә катнашучылар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм сессия беркетмәсендә чагылдырыла.
2. Процедураларга түбәндәге сораулар керә:
 - 1) сессиянең көн тәртибенә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында;
 - 2) сессиянең көн тәртибенә раслау турында;
 - 3) сессиянең көн тәртибенә яңа сорау өстәлү турында;
 - 4) Район Советы сессиясенә житәкчесен һәм секретариат әгъзаларын һәм башка органнарын сайлау турында.
 - 5) сессияне берничә этапта уздыру турында;
 - 6) сессиядә тәнәфес турында, сессияне күчерү яки ябу турында;
 - 7) чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү турында;
 - 8) сессиянең көн тәртибенә кагылышлы бәхәсләрне күчерү яки туктату;
 - 9) сессиянең көн тәртибенә күчү (кире кайту) турында;
 - 10) мәсьәләне районның тиешле комиссиясе каравына тапшыру турында;
 - 11) фикер алышмыйча тавыш бирү турында;
 - 12) хокукый актлар проектларына төзәтмәләренә кабул итү яки кире кагу турында;
 - 13) ябык сессия уздыру турында;
 - 14) сессиядә рәислек итүче функцияләрен тапшыру турында;
 - 15) Район Советы тарафыннан карала торган карарлар проектлары һәм башка мәсьәләләр буенча кирәкле белешмәләр һәм бәяләмәләр бирү өчен сессиягә затларны чакыру турында;
 - 16) сессиядә катнашучыларга бирелә торган мәгълүматны, белешмәләренә игътибарга алу турында;

- 17) тавыш бирүне уздыру ысулын үзгәртү турында;
- 18) өстәмә теркәлү уздыру турында;
- 19) тавышларны санау турында;
- 20) Район Советы сессиясен уздыру вакытын озайту турында;
- 21) депутат (депутатлар) мөрәжәгатендәге сорауларга җавап бирү өчен сессиягә вазыйфаи затны чакыру турында;
- 22) Район Башкарма комитетының үз эшчәнлегенә турында чираттан тыш хисап бирү турында;
- 23) әлеге Регламент нигезендә район Советы сессиясендә катнашучылар саныннан күпчелек тавышлар кабул ителә торган башка мәсьәләләр.

7 нче бүлек. Район Советының хокукий актлары

45 нче статья

1. Район Советы федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм Район Уставында билгеләнгән компетенциясе чикләрендә норматив һәм башка хокукий актлар, шулай ук гаризалар, мөрәжәгатьләр, декларацияләр кабул итә.
2. Район Советының норматив хокукий актлары, шулай ук норматив булмаган хокукий актлары карарлар рәвешендә кабул ителә.
3. Район Советының хокукий актлары көн тәртибенә кертелгән мәсьәлә кысаларында кабул ителә.
4. Район Советының хокукий актлары, шулай ук Район Советы кабул иткән гаризалар, мөрәжәгатьләр, декларацияләргә район башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә кул куела һәм аларга Район Уставында билгеләнгән тәртиптә ачыла.

46 нче статья

Процедура мәсьәләләре буенча район Советы кабул иткән карарлар аерым акт белән рәсмиләштерелми. Күрсәтелгән карарлар Район Советы сессиясе беркетмәсендә чагыла һәм кирәк булганда район башлыгы тарафыннан имзаланган беркетмәдән өземтәләр белән рәсмиләштерелә.

8 нче бүлек. Район Советының норматив хокукий актлар кабул итү тәртибе

47 нче статья

1. Норматив хокукий актлар проектлары район Советына район Советы депутатлары, район башлыгы, Район башкарма комитеты житәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук район Уставында билгеләнгән хокук иҗат инициативасының башка субъектлары тарафыннан кертеләргә мөмкин.
2. Норматив хокукий акт проектын район Советына керткәндә түбәндәгеләр тапшырылырга тиеш:
 - 1) норматив хокукий акт проекты тексты;
 - 2) әлеге норматив хокукий актны кабул итүнең максатчанлыгын нигезләүче аңлатма;
 - 3) финанс-икътисадый нигезләү (норматив хокукий акт проекты кертелгән

очракта)

- 4) Район Советының хокукый актлары исемлеге, әлеге проектны кабул итүне таләп итә торган гамәлдән чыгару, үзгәрешләр, өстәмәләр.
3. Район Советының жириле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм гамәлдән чыгаруны, жириле бюджет акчаларынан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары проектлары район Советы каравына бары тик район башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән йомгаклау проект район башкарма комитетына тапшырылганнан соң утыз көн эчендә тапшырыла.
4. Норматив хокукый акт проекты һәм аңа теркәлә торган материаллар район лавасы исеменә язма рәвештә жибәрелә.

48 нче статья

1. Килгән норматив хокукый акт проекты һәм аңа теркәлә торган материаллар проект район Советына кергән көнне район Советы аппараты тарафыннан теркәлә.
2. Норматив хокукый акт проекты теркәгән көннән алып тәүлек дәвамында район башлығы аны үз карамагына тәкъдим ителә торган мәсьәләне карау һәм проект буенча район Советы аппараты белән берлектә бәяләмә әзерләү өчен район Советының тиешле даими комиссиясенә жибәрә.
3. Район башлығы, даими комиссия тәкъдимен исәпкә алып, проектны район Советы каравына әзерләү срогын билгели, ул, кагыйдә буларак, бер айдан артык була алмый.
4. Әгәр тәкъдим ителгән норматив хокукый акт проекты әлеге Регламент таләпләренә жавап бирми икән яисә аның буенча әлеге Регламентның 47 статьясында күрсәтелгән кирәкле материаллар тапшырылмаса, мондый проект район башлығы тарафыннан проектка карата куелган таләпләрне үтәү өчен инициаторга кайтарылырга мөмкин.
5. Норматив хокукый акт проекты буенча, аны район Советы каравына кадәр, беренче укылышта район Уставы һәм Район Советы раслаган гавами тыңлаулар турында нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә үткәрелә торган гавами тыңлаулар билгеләнергә мөмкин.

49 нчы статья

1. Норматив хокукый акт проекты даими комиссиядә карау, проект буенча бәяләмә әзерләү тәртибе даими комиссия тарафыннан әлеге Регламент нигезендә мөстәкыйль билгеләнә.
2. Проектлар өстендә эшләү өчен даими комиссия эш төркемнәре төзәргә мөмкин, аларның эшендә проект инициаторы яки аның вәкилләре катнашырга хокуклы.
3. Норматив хокукый актларның альтернатив проектлары даими комиссия тарафыннан төп проект белән бер үк вакытта карала.
4. Кирәкле очракларда норматив хокукый акт проекты даими комиссия тарафыннан экспертизага жибәрелергә мөмкин, алар буенча аларга мөмкин Район Башкарма комитеты бәяләмәсен, дәүләт органнары фикерен соратып

алырга.

5. Норматив хокукый акт проектын беренче укылышта кабул итүгә кадәр проектны керткән хокук ижат инициативасы субъекты түбәндәгеләргә хокуклы:
 - 1) даими комиссия тәкъдиме буенча проект текстын үзгәрттергә;
 - 2) даими комиссия тәкъдиме буенча яки үз инициативасы белән ул керткән проектны язма гариза нигезендә кире алырга.
6. Даими комиссиядә норматив хокукый акт проекты турында фикер алышу проектны керткән хокук ижат инициативасы субъекты вәкиле чакыруы белән ачык уза.
7. Аның эшендә катнашмаган даими комиссия әгъзасы даими комиссиягә үзенә кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен жибәрергә хокуклы. Кисәтүләренә һәм тәкъдимнәренә карау нәтижеләре турында даими комиссия мондый искәرمәләр һәм тәкъдимнәр жибәргән район Советы депутатларына телдән житкерә.
8. Тиешле даими комиссия әгъзасы булмаган Район Советы депутатлары, хокук ижат инициативасы субъектлары вәкилләре, шулай ук норматив хокукый акт проекты бәяләмәләр, бәяләмәләр, тәкъдимнәр һәм искәرمәләр бирү өчен жибәреlgән Район Башкарма комитеты, дәүләт органнары, башка оешмалар вәкилләре әлегә проект буенча фикер алышканда даими комиссия сессияләрендә киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.
9. Норматив хокукый акт проектын алдан карау нәтижеләре буенча даими комиссия район башлыгына үз бәяләмәсен тәкъдим итә, ул әлегә проектны кабул итү яки кире кагу турындагы норматив хокукый акт проекты буенча даими комиссиянең дәлилләнгән тәкъдимен карарга тиеш. Йомгаклау белән бергә даими комиссия әлегә проект буенча район Советы карары проектын тәкъдим итә.
10. Район Советы тарафыннан карауга эзерләнгән норматив хокукый акт проекты район башлыгы тарафыннан район Советының яқындагы сессиясенә күн тәртибенә кертелә.

50 нче статья

1. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибенә кертелгән норматив хокукый акт проекты район Советы тарафыннан ачык сессиядә аны керткән көннән алып өч ай эчендә һичшиксез каралырга тиеш.
2. Норматив хокукый акт проектын керткән гражданнарның инициатив төркеме вәкилләре әлегә Регламент нигезендә алар тарафыннан кертелгән проектны карау вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, алар тиешле даими комиссия, район Советы сессияләрендә әлегә проект турында фикер алышканда катнашырга һәм аның буенча үз позицияләрен бәян итәргә хокуклы.
3. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән норматив хокукый акт проектын караганда, район Советы гражданнарның тиешле инициатив төркеме вәкиле булмаса, проектны карау район Советының башка сессиясенә күчерелә. Проектны кабат тикшергәндә район Советы сессиясендә күрсәтелгән вәкилләр яңадан булмаса, норматив

хокукый актның тиешле проекты район Советы тарафыннан күрсәтелгән вәкилләр катнашыннан башка каралырга мөмкин. Мондый очракта проект турында фикер алышу тиешле даими комиссия вәкиле докладыннан башлана.

51 нче статья

1. Район Советында норматив актлар проектларын карау, әгәр Район Советы конкрет проектка карата башка карар кабул итмәсә, ике укуда тормышка ашырыла.
2. Район Советының норматив хокукый актлары, кагыйдә буларак, түбәндәге процедура буенча кабул ителә:
 - 1) проект турында фикер алышу;
 - 2) проектны нигез итеп кабул итү;
 - 3) төзәтмәләр керту;
 - 4) гомумән хокукый акт кабул итү.

52 нче статья

1. Норматив хокукый акт проекты беренче укылышта карау хокук ижат инициативасы субъекты яисә аның вәкиле докладыннан һәм тиешле даими комиссиянең өстәмә докладыннан башлана.
2. Проектны караганда район Советы депутатларының, Район Башкарма комитеты житәкчесенең, экспертларның һәм фикер алышуда катнашу өчен чакырылган башка затларның тәкъдимнәре һәм искәртмәләре тыңланыла.
3. Проект буенча фикер алышканнан соң район Советы түбәндәгеләрнең берсен кабул итә:
 - проектны беренче укылышта кабул итәргә;
 - проектны кире кагу
4. Проект өчен район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелеге тавыш бирсә, беренче укылышта кабул ителгән дип санала. Әгәр тавыш бирү йомгаклары буенча проектны беренче укылышта кабул итү турындагы тәкъдим тиешле күләмдә тавыш жыймаса, ул өстәмә тавыш бирүдән башка кире кагылган дип санала, йә район Советы әлеге проектны эшләп бетерүгә жибәрү турында карар кабул итә ала. Проект буенча карар өстәмә тавыш бирүдән башка район Советының тиешле акты белән рәсмиләштерелә.
5. Норматив хокукый акт проекты беренче укылышта кабул итү турында район Советы карарында проектка төзәтмәләр керту срогы билгеләнә, төзәтмәләрне карау йөкләнгән тиешле даими комиссия һәм проектны район Советы каравына икенче укылышта керту срогы күрсәтелә.
6. Район Советы беренче укылышта кабул ителгән проектны халык фикер алышуына һәм (яисә) гавами тыңлауларга чыгару турында карар кабул итә ала. Законнар нигезендә гавами тыңлаулар үткәрү, Устав Район тарафыннан мәжбүри, ә норматив хокукый акт проекты буенча ачык тыңлаулар, аны караганчы, район Советы яки район башлыгы бу проект буенча гавами тыңлаулар билгеләү турында карар кабул итә.
7. Бер үк мәсьәлә буенча альтернатив проектлар кертелгәндә Район Советы аларны беренче укылышта бер үк вакытта карый һәм алга таба эш өчен

аларның кайсысын нигез итеп алу турында карар кабул итә, бу шулай ук башка проектларның читкә кагылуын аңлата. Кире кагылган проектлар, беренче укылышта кабул ителгән проект буенча ахыргы карар кабул ителгәнче, район Советына кабат кертелми.

8. Проектны Район Советы карарын эшләп бетерүгә жибәргән очракта, район Советында карау өчен эшләнеп беткән проектны тапшыру срогы билгеләнә.

53 нче статья

1. Проектка төзәтмәләр проектның аерым нигезләмәләренең редакциясен үзгәртү рәвешендә язма рәвештә хокукый ижат инициативасы субъектлары тарафыннан тиешле даими комиссиягә кертелә, йә проектны конкрет сүзләр, пунктлар, өлешләр, статьялар һәм башка нигезләмәләр белән тулыландыру рәвешендә, яки проектны конкрет сүзләр, пунктлар, өлешләр, статьялар һәм башка нигезләмәләр белән тулыландыру рәвешендә, йә проектның конкрет нигезләмәләрен төшереп калдыру турындагы тәкъдимнәр рәвешендә.
2. Төзәтмәләр проектка норматив хокукый акт бирелергә тиеш сессиядә проектны керткән, проектны керткән, яки аның вәкиле, шулай ук карала торган проектка төзәтмәләр керткән хокук чыгару инициативасы субъектлары, йә аларның вәкилләре сессиясе вакыты турында хәбәр итә торган тиешле даими комиссия сессиясендә карау. Төзәтмәләр таблицасы күрсәтелгән затларга алдан, аларны даими комиссиядә каралганчы бер атнадан да соңга калмыйча жибәрелә.
3. Төзәтмәләргә караганда даими комиссия сессиясендә түбәндәгеләр хокуклы. Хокук ижат инициативасы субъектлары киңәш бирү тавышы хокукына ия булырга яки алар вәкилләр. Хокук ижади субъект төзәтмәләр керткән инициативалар яки аның вәкиле нигезләргә хокуклы һәм аныкларга. Алар барышында кертелгән төзәтмәләр редакциясенә даими комиссиядә фикер алышу яисә аларны даими комиссия каравыннан төшерү.
4. Нәтижәләр буенча фикер алышу даими комиссия белән килешергә мөмкин төзәтмәләр белән һәм аны норматив хокукый акт проекты текстына кертергә йә аны кире кагарга киңәш итергә.
5. Норматив хокукый акт проекты даими комиссия сессиясендә каралганнан соң район башлыгына район Советы тарафыннан каралырга тиешле проектлар исемлегенә кертелү өчен жибәрелә. Икенче укылышта, кире кагуга тәкъдим ителгән төзәтмәләр таблицасы белән бергә, һәм комитет тарафыннан хупланган төзәтмәләр таблицасы.

54 нче статья

1. Норматив хокукый акт проектының икенче укылышы башында район Советында тиешле даими комиссия рәисе яки вәкиле доклад белән чыгыш ясый.
2. Докладчы проектны даими комиссиядә кергән төзәтмәләр, бәяләмәләр һәм аларны карау нәтижәләре турында хәбәр итә.
3. Рәис рәисе район Советы депутатларының яисә хокук ижат инициативасының башка субъектларының йә район Советы сессиясендә катнашучы аларның

даими комиссия тарафыннан хупланган һәм икенче укылышта карала торган проект текстына кертү өчен тәкъдим ителгән төзәтмәләргә каршы килүләре бармы-юкмы икәнлеген ачыкый. Әгәр каршы килүчеләр булмаса, рәис даими комиссия хуплаган төзәтмәләргә кабул итү мәсьәләсен тавыш бирүгә куя. Әгәр проект текстына хупланган һәм даими комиссия тарафыннан кабул итүгә тәкъдим ителгән нинди дә булса төзәтмәләр кертүгә каршы килү булса, рәис башта даими комиссия тарафыннан хупланган һәм аларга каршы дәлилләре булмаган төзәтмәләр кабул итү турындагы мәсьәләне тавыш бирүгә куя, аннары каршы килү булган һәр төзәтмәләргә аерым куя. Төзәтмәләр авторы, даими комиссия вәкиле, шулай ук район Советы депутаты яки хокук ижат инициативасының башка субъекты йә аның каршы килүчеләр булган вәкиле чыгышларында үз позицияләрен нигезләргә мөмкин. Шуннан соң тавыш бирүгә тиешле төзәтмәләр кабул итү мәсьәләсе куела.

4. Әгәр проектын бер үк хәленә берничә төзәтмә кертүгә тәкъдим ителсә, башта аларны кабул итү яки кире кагу башка төзәтмәләр турындагы мәсьәләне хәл итүгә мөмкинлек бирәчәк темалар буенча фикер алышалар һәм тавыш бирүгә куела.
5. Төзәтмәләр (төзәтмәләр) кабул итү турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Әгәр тавыш бирү нәтижеләре буенча мондый тәкъдим тиешле күләмдә тавыш жыймаса, төзәтмә өстәмә тавыш бирүдән башка кире кагылган дип санала.
6. Аннары район Советы даими комиссия тәкъдим иткән төзәтмәләргә карауа күчә. Рәис Рәис район Советы депутатларының яисә хокук ижат инициативасының башка субъектларының яки район Советы сессиясендә катнашучы аларның вәкилләренә даими комиссия тәкъдимнәренә каршы килүләре бармы-юкмы икәнлеген ачыкый. Әгәр каршы килүчеләр булмаса, кире кагу өчен тәкъдим ителгән барлык төзәтмәләр (ә каршы килү булса - кире кагуларына каршы булмаган төзәтмәләр), кире кагу өчен тавыш бирүгә куела. Төзәтмәләргә кире кагу турындагы карар Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
7. Әгәр район Советы төзәтмәләргә кире кагу турында даими комиссия фикере белән килешсә, рәис тавыш бирүгә төзәтмәләргә кире кагуа каршы төзәтмәләр кертә. Төзәтмә авторы һәм даими комиссия вәкиле чыгышларда үз позицияләрен нигезләргә мөмкин. Шуннан соң тавыш бирүгә төзәтмәләр кабул итү турында тәкъдим куела.
8. Даими комиссия тарафыннан кире кагу өчен тәкъдим ителгән төзәтмәләр таблицасын тавыш биргәндә, район Советы даими комиссия тәкъдиме белән килешмәсә, рәислек итүче төзәтмәләргә һәрберсен аерым тавыш бирүгә куя. Төзәтмә авторы һәм даими комиссия вәкиле чыгышларда үз позицияләрен нигезләргә мөмкин. Шуннан соң тавыш бирүгә төзәтмәләр кабул итү турында тәкъдим куела.
9. Төзәтмәләр буенча тавыш бирү тәмамлангач, рәис тулаем норматив хокукый акт проектын кабул итү турындагы тәкъдимне тавыш бирүгә куя. Район Советының норматив хокукый акты, әгәр аның өчен район Советы депутатларының күпчелеге тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

10. Әгәр тавыш бирү нәтижәләре буенча проектны кабул итү турындагы тәкъдим тиешле күләмдә тавыш жыймаса, әлеге проект даими комиссиягә кайтарыла яки район Советы проектны кире кагу турында карар кабул итә ала. Проектны эшләп бетерүгә кайтарганда, район Советы әлеге проектка икенче укылышта кабул ителгән төзәтмәләрне исәпкә алып, төзәтмәләрне кабат кертү өчен вакыт билгеләргә мөмкин.
11. Кирәкле очрақларда сессиядә катнашкан депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән Район Советы карары буенча тулаем норматив хокукый акт проектын кабул итү турында тавыш бирү кичектерелергә мөмкин, ә проект район Советы билгели торган эчке юридик каршылыкларны бетерү, проект нигезләмәләренен дәрәс үзара бәйләнешен билгеләү өчен даими комиссиягә жибәрелергә мөмкин.
12. Район Советы тарафыннан норматив хокукый акт кабул ителгәннән соң, тулаем алганда, аның текстына нинди дә булса үзгәрешләр, шул исәптән редакция тексты, карарның мәгънәсен һәм эчтәлеген үзгәртә торган үзгәрешләр кертү рөхсәт ителми.

55 нче статья

Район бюджеты проектларын карау һәм раслау тәртибе Район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

9 нчы бүлек Муниципаль район Уставы проектларын һәм район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карарын карау үзенчәлекләре

56 нче статья

1. Район Уставы проекты, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары проекты район Советы башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре белән район Советына кертелергә мөмкин.
Районның башкарма комитеты, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан.
2. Район Уставы проектларын карау яисә Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар Район Советы сессияләрендә әлеге Регламентта каралган тәртиптә ике укудан да ким булмаска тиеш.
3. Район Уставы проектын, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын эзерләү өчен, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән Район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.
4. Район Уставы, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесендә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

57 нче статья

Район Уставы проекты, беренче укылышта кабул ителгән муниципаль район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы карар проекты, район Уставын кабул итү, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы мәсьәләне карау көненә 30 көн кала, күрсәтелгән Устав проекты, район Советы тарафыннан билгеләнгән тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртибен, шулай ук катнашу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерергә) тиеш гражданнар фикер алышуда.

58 нче статья

Район Уставы проекты, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында Район Советы карары буенча, аларны карау алдыннан район Советы сессиясендә халык алдында тыңлаулар уздырыла.

59 нче статья

1. Устав проектларына төзәтмәләр һәм Уставка үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турындагы карар турында Район Уставына һәркайсы аерым тикшерелә һәм тавыш бирә. Төзәтмә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе тарафыннан кабул ителә.
2. Район Уставы проекты тексты яки Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү һәм булган юридик каршылыкларны бетерү турында карар проекты тикшерелгәннән соң Район Уставы проекты кабул итү яки Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында район Советы карары икенче укылышта Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе тавыш кабул итә.

10 нчы бүлек. Район Советының башка карарлар кабул итү тәртибе.

60 нчы статья

1. Район Советы район Советы карарлары рәвешендә рәсмиләштерелә торган норматив булмаган актларны түбәндәге мәсьәләләр буенча кабул итә:
 - 1) Район башлыгын сайлау, район башлыгы урынбасарын сайлау һәм вазыйфаларыннан азат итү, район Советының даими һәм вакытлы комиссияләрен төзү, аларның рәисләрен сайлау һәм аларны вазыйфаларыннан азат итү турында;
 - 2) район башкарма комитеты житәкчесен билгеләү турында;
 - 3) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору, жирле референдумны билгеләү турындагы инициативаны күрсәтү турында;
 - 4) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү турында;
 - 5) Район Башкарма комитеты житәкчеләре вазыйфасын биләүгә конкурс билгеләү турында;
 - 6) Район Башкарма комитеты житәкчеләре вазыйфасын биләүгә кандидатуралар карау өчен конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү турында (алга таба - конкурс комиссиясе);
 - 7) Район сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү, район жирле үзидарә

- органнарының башка вазыйфай затларын билгеләү (сайлау, тавыш бирү) турында;
- 8) ачык тыңлауларны билгеләү турында;
 - 9) граждандардан сорашып белешүне билгеләү турында;
 - 10) муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына кертү турында;
 - 11) Район Советының үз-үзен таркату, район Советы депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында;
 - 12) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы турында;
 - 13) Татарстан Республикасы Конституция судына мөрәҗәгать турында;
 - 14) прокурорның протестын (тәкъдимнән) карау турында;
 - 15) процедуралардан тыш, район Советы карамагына кертелгән башка мәсьәләләр буенча.
2. Күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карар кабул ителгән дип санала, әгәр дә закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелеге аның өчен тавыш биргән булса.

61 нче статья

1. Әлеге Регламентның 60 статьясында күрсәтелгән мәсьәләләрне район Советы каравына чыгару инициативасы хокук иҗат инициативасы субъектларына, башка затларга, органнарга, оешмаларга, законнарда, Район Уставына, әлеге Регламентка карый.
2. Район Советы каравына күрсәтелгән мәсьәләләрне чыгару инициаторы Район Советы карары проектын, шулай ук әлеге мәсьәләне карау өчен кирәкле башка документларны һәм материалларны тәкъдим итә. законнарда, Район уставында, әлеге Регламентта, районның башка муниципаль хокукый актларында каралган;
3. Район Советы тарафыннан кадрлар мәсьәләләрен хәл иткәндә шулай ук һәр кандидатка объективка белешмә-объективка тапшырылырга, кандидатның тиешле вазыйфаны биләү өчен билгеләнгән таләпләргә туры килүен раслаучы документлар яисә аларның күчәрмәләре әлеге вазыйфаны биләүгә комачаулаучы чикләүләр булмау тапшырылырга тиеш.

62 нче статья

1. Әлеге Регламентның 60 статьясында күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар, кагыйдә буларак, Район Советы тарафыннан район Советына кертелгән көннән алып бер ай эчендә кабул ителә, әгәр бу мәсьәләләр буенча карар кабул итүнең башка срогы законнарда, Район уставында яисә әлеге Регламентта билгеләнмәгән булса.
2. Әлеге мәсьәләләр, кагыйдә буларак, Район Советының даими комиссияләре тарафыннан алдан каралганнан соң, карала, алар үз карамагына тәкъдим ителә торган мәсьәләне кертәләр.
3. Күрсәтелгән мәсьәләләр буенча алынган материалларны теркәү алдан карау башкарыла кагыйдәләр буенча, билгеләнгән чын Регламент, өчен теркәлү һәм

Район Советының норматив хокукый актлары проектларын алдан карау.

63 нче статья

Район Советының норматив булмаган характердагы карарлары проектлары, кадрлар мәсьәләләре, жирле референдумны билгеләү, чикләргә үзгәртү, Районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү карарларыннан тыш, алар каралганчы, район Советы тарафыннан халык тыңлауларына яисә халык фикер алышуларына чыгарылырга мөмкин. Районны үзгәртеп кору турындагы инициативаны күрсәтү турындагы карар проекты гавами тыңлауларга мәжбүри рәвештә чыгарыла.

64 нче статья

Район Советының аерым норматив булмаган хокукый актлары проектлары, сессиядә катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән карар буенча, әлеге Регламентта район Советының норматив хокукый актлары проектларын карауга карата билгеләнгән кагыйдәләр нигезендә ике укылышта карала.

11 нче глава Район Башкарма комитет җитәкчесен билгеләү

65 нче статья

Район Башкарма комитеты җитәкчесе итеп билгеләнә Район Советы Конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан әлеге вазыйфаны биләүгә конкурс нәтижәләре буенча.

66 нчы статья

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс нәтижәләре турындагы мәгълүмат белән конкурс комиссиясе рәисе чыгыш ясый.
2. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына һәр кандидат үз вәкаләтләре чорына алдагы эшчәнлек программасы белән район Советы сессиясендә чыгыш ясый.
3. Район Советы депутатлары конкурс комиссиясе рәисенә, кандидатларга сораулар бирергә, тәкъдим ителгән кандидатларга агитация ясарга хокуклы.

67 нче статья

1. Башкарма комитет җитәкчесен билгеләү мәсьәләсе Район Советы тарафыннан ачык яисә яшерен тавыш бирү юлы белән хәл ителә
2. Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү турындагы карар, әгәр аның өчен район Советы депутатларының күпчелеге тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

68 нче статья

1. Әгәр конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатларның берсе дә үз вазыйфасына билгеләнү өчен кирәкле депутатларның тавышларын район башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә кабат конкурс үткәру турында карар кабул итсә, район Советы район башкарма комитеты

житәкчесе вазыйфасын биләүгә кабат конкурс уздыру турында карар кабул итә.

2. Район Советы әлеге карар кабул ителү белән бер үк вакытта район башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс комиссиясе тарафыннан конкурсны узган составта үткәрү яисә конкурс комиссиясенәң яңа составын формалаштыру турында карар кабул итә. Район Советы шулай ук конкурс комиссиясенәң санлы составын үзгәртү турында карар кабул итергә мөмкин.

12 нче бүлек. Ревизия комиссиясе рәисен сайлау һәм азат итү. Районның финанс-бюджет палатасы, мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе вазыйфасына билгеләп кую

69 нчы статья

Район Советының ревизия комиссиясе рәисе үз вазыйфасына сайлана һәм Район советы вазифасыннан азат ителә.

70 нче статья

Район Советының ревизия комиссиясе рәисе вазыйфасына сайлау яисә аны биләгән вазыйфасыннан азат итү турындагы карар Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

71 нче статья

1. Районның финанс-бюджет палатасы һәм Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе Район башлыгы тәкъдиме белән район Советы вазыйфасына билгеләнә.
2. Районның финанс-бюджет палатасы һәм мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе вазыйфасына билгеләп кую турындагы карарлар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

13 нче бүлек. эгъзалары вәкаләтләрен билгеләү һәм вакытыннан алда туктату

Районның сайлау комиссиясе

72 нче статья

1. Район сайлау комиссиясен төзү район Советы тарафыннан кануннарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда гамәлгә ашырыла.
2. Кануннар таләпләрен исәпкә алып, районның сайлау комиссиясе составына кергән кандидатуралар буенча тәкъдимнәр һәр кандидатура һәм район Советы карары проекты буенча алдан карау һәм бәяләмә эзерләү өчен район Советының тиешле даими комиссиясенә жиберелә. Даими комиссия сессиясендә даими комиссия рәисе тарафыннан чакырылган кандидатлар һәм башка вазыйфаи затлар һәм гражданныр катнашырга хокуклы.
3. Башта законнарда ярашлы рәвештә билгеләнүе мәжбүри булган район сайлау комиссиясе эгъзаларын билгеләү турында карар кабул ителә.
4. Район сайлау комиссиясе эгъзаларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карар кануннарда билгеләнгән очракта кабул ителә.

5. Муниципаль районның сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү, аларның вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карарлар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән индивидуаль тәртиптә кабул ителә һәм өстәмә тавыш бирүдән башка бер карар белән рәсмиләштерелә.

**14 нче бүлек. Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую тәртибе
Районның Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә
кандидатуралар карау**

73 нче статья

Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә кандидатураларны карау өчен конкурс комиссиясе әгъзалары «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оешмаларының гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге №131-ФЗ Федераль законның 37 статьясы һәм 26 статьясы нигезендә билгеләнә.

«Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге №45-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы

74 нче статья

1. Район Советының конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми санын билгеләү турындагы карары Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
2. Район Советы тарафыннан билгеләнелә торган Конкурс комиссиясе составына кандидатлар район башлыгы тарафыннан тәкъдим ителә.
3. Район Советының конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысын билгеләү турындагы карары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү турында тавыш бирү һәр кандидатура буенча аерым башкарыла.
4. Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү өстәмә тавыш бирмичә район Советының бер карары белән рәсмиләштерелә.
5. Тәкъдим ителгән кандидатура кире кагылган очракта, район башлыгы яңа карау өчен конкурс комиссиясе составына шул ук яки яңа кандидатура тәкъдим итә.

**15 нче бүлек. Район Советының закон чыгару хокукларын гамәлгә ашыру
Татарстан Республикасы Дәүләт Советында инициативалар**

75 нче статья

Район Советы Татарстан Республикасы Конституциясенә 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукына ия.

76 нчы статья

Район Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

77 нче статья

1. Закон проектын Дәүләт Советына кертү турында карар Татарстан Республикасы закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру тәртибендә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле карар белән өстәмә тавыш бирмичә рәсмиләштерелә.
2. Район Советы карарында район Советы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы сессиясендә комиссия каравында закон проектын тәкъдим итүне йөкләгән зат күрсәтелә.
3. Кирәкле материаллар һәм Район Советы карары белән эзерләнгән закон проекты Татарстан Республикасы Дәүләт Советына кертелә.

16 нчы бүлек. Район Уставына һәм район Советы карарларына аңлатма бирү.

78 нче статья

Район Советы район Уставында, район Советы карарларында аңлашылмаучанлыklar ачыкланса һәм район Советы карарлары төрле аңлатылса, аларны куллану тәжрибәсенә каршы килсә, район Уставына яки район Советы карарларына рәсми аңлатма бирә.

79 нчы статья

Район Уставын яки Район Советы карарларын рәсми шәрехләү өчен хокук ижат инициативасы субъектының тиешле мөрәжәгәте нигез булып тора.

80 нче статья

1. Район Уставын яки район Советы карарын аңлату турындагы мөрәжәгәтне карау нәтижәләре буенча тиешле даими комиссия Район Уставын яки Район Советы карарын аңлату турындагы карар проектын эзерли һәм аларны Район Советы каравына кертә.
2. Район Уставын яки Район Советы карарын аңлату турындагы Район Советы карарлары күпчелек тарафыннан район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан һәм район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

17 нче бүлек. Прокурорның протестларын (тәкъдимнәрен) карау

81 нче статья

1. Район Советының хокукый актына прокурор протесты, шулай ук Район советын юкка чыгару турында күрсәтмә якин сессиядә район Советы тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.
2. Сессия көне турында протест китергән прокурорга хәбәр ителә (тәкъдим итү).
3. Протест турында фикер алышу прокурорның протест китергән докладыннан яки аның вәкиленнән һәм өстәмә докладыннан башлана.
4. Прокурор протесты буенча фикер алышу нәтижәләре буенча Район Советы

протест белән килешергә, протестны кире кагарга, белешмәләргә протест кабул итергә һәм, тәкъдимнәр һәм кисәтүләрне исәпкә алып, аны карауны дәвам итергә мөмкин.

5. Район Советының протест белән карары прокуратурага жиһәрелә.
6. Прокуратура тәкъдимнәре дә шундый ук тәртиптә карала.
7. Прокуратура протесты белән килешкән очракта, район Советы даими комиссиягә яисә Башкарма комитетка протестта күрсәтелгән кисәтүләрне бетерә торган район Советының тиешле хокукый акты проектын әзерләүне йөкли.

8. 18 нче бүлек. Район Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

82 нче статья

1. Район Советы район территориясендә район Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актлар Уставының, район бюджеты үтәлешенә, бюджеттан тыш фондлар акчаларының, районны үстерү планнарының һәм программаларының файдаланылуын, район Башкарма комитеты һәм аның житәкчесенә эшчәнлеген контрольдә тотат.
2. ачыкланган очракта жирле органнар тарафыннан хокук бозу фактларын бозу
Район Советының депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә торган карары белән Районның һәм аларның вазыйфаи затларының закон чыгару, Район Уставы һәм башка муниципаль хокукый актлары, депутатлар арасынан Район башлыгы күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссия төзелергә мөмкин.

83 нче статья

1. Район Советының һәр карарында, кагыйдә буларак, комиссия яки район Советы депутаты күрсәтелә, аның үтәлешен тикшереп торы йөкләнгән.
2. Контроль максаты - хокукый актының нәтижелелеге дәрәжәсен, аны башкаруны кыенлаштыра торган сәбәпләрне, аларны үтәүгә комачаулаучы затларны жаваплылыкка тарту, шулай ук аны судта яклау зарурлыгы булганда билгеләү.
3. Хокукый актының вәкаләтле пунктында үтәүче һәм, кагыйдә буларак, башкару вакыты күрсәтелә. Комиссия яки контроль йөкләнгән депутат хокукый акты үтәү барышы турында үз вакытында хәбәр әзерләргә тиеш.
4. Мондый хәбәрне тыңлаганнан соң район Советы түбәндәгеләргә хокуклы:
 - 1) башкарылган эшнә контрольдә тотудан хокукый акты алу;
 - 2) контроль вәкаләтләренә озаытырга;
 - 3) башка комиссиягә яки депутатка контроль вәкаләтләрен йөкләү;
 - 4) хокукый акты гамәлдән чыгарырга;
 - 5) хокукый акты үзгәртү яки аны тулыландыру.
5. Контроль буенча хисаплылык вакыты хокукый актта яки беркетмә карарында билгеләнә.

84 нче статья

1. Районның Башкарма комитеты житәкчесе елга бер тапкыр гына яки район башлыгы, депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән Район Советы таләбе буенча район башкарма комитетының үз эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында хисап бирә.
2. Район Советы сессиясендә район башкарма комитеты житәкчесе яки аның урынбасары чыгыш ясый.
3. Фикер алышу йомгаклары буенча район Советы карар кабул итә.

85 нче статья

Районның башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятиеләре, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфай затлар, әгәр башкасы ачыкланмаган булса Закон белән, район Советы мөрәжәгәте буенча, аның даими һәм даими мөрәжәгатьләре буенча бурычлы контроль комиссияләр, депутат Район советын тәкъдим итергә

Район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүматны, законнарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта, кичекмәстән хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту өчен чаралар күрергә.

86 нче статья

1. Район Советы комиссияләре жирле үзидарәнең вазыйфай затларын тыңларга, район Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча кирәкле документларны һәм материалларны юк итергә хокуклы.
2. Жирле үзидарәнең вазыйфай затларын тыңлау йомгаклары буенча комиссия карар кабул итә.

19 нче бүлек. Йомгаклау нигезләмәләре

87 нче статья

1. Әлеге Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр район Советы тарафыннан район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
2. Әлеге регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр карау һәм кабул итү шушы Регламентның 8 бүлегендә билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.